

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИЙ ПОРТРЕТ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Сорока Ю.О. – завідувач відділенням, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
Вінницький коледж економіки та підприємництва ТНЕУ

Елементи педагогічної моралі з'явилися разом з виникненням педагогічної діяльності. Вивчення, обговорення питання педагогічної етики дає змогу підняти рівень морально-педагогічної підготовки викладача і відповідальності за доручену справу.

Педагогічний процес являє собою вид людської діяльності, без якої неможливо існування і розвиток суспільства. Будь-яка професія має свої неповторні ситуації, труднощі і протиріччя, які необхідно вирішувати в ході самої діяльності, що спричиняє її специфічну мораль.

Але в педагогічній справі роль етики, моралі дуже велика, так як сама мораль виконує педагогічні функції. Викладач в значній мірі формує духовний світ, моральне обличчя молоді.

Тому не випадково питанню етики викладача надавали великого значення вчені ще стародавнього світу. Демокрит наголошував, що «постійне спілкування з негарною людиною розкриває дурні задатки». Велике значення вихованню молоді надав і Аристотель, який вважав виховання справою державної важливості. Він вперше підкреслив, що «етика вчить, що треба робити, а від чого слід утриматись». Більш ґрунтовно питання педагогічної етики були розглянуті в педагогічній системі чеського педагога Я.А. Коменського. Автор «Великої дидактики» звернув увагу на відносини між вчителем і учнем, на те, що «ніхто не може зробити людей мудрими, крім мудрого, ніхто – красномовними, крім красномовного, ніхто – сумлінним і благочестивим, крім сумлінного і благочестивого».

Педагогічна мораль являє собою систему змістовних, нормативних суджень, які виражають певні вимоги до поведінки вчителя. Потрібно пам'ятати, що перед тим, як взятися за виховання людини, треба самому зробитися людиною, треба, щоб у вас самих був той вірець, який повинна наслідувати молода людина. Як може добре виховати дитину той, хто сам не був добре вихований?

Педагогічна праця як цілеспрямована діяльність полягає в формуванні молодого покоління, його людських якостей. Вимогливість повинна бути розумною, щоб не породжувала боязкість, смуток і, нарешті, відразу до навчання. Потрібно переконати в необхідності навчання, заохочувати їх, одного похвалити, другого обминути осудом, третьому сказати, що не святі

горшки ліплять, що вийде все. К.Д. Ушинський писав: «Діти ненавидять учителів, від яких ніколи не діждешся схвалення або визнання того, що добре зроблено. А в деяких входить у систему ніколи не хвалити». Це вбиває прагнення до досконалості, і хто лає, повинен уміти й хвалити.

Студенти, особливо перших курсів, також легко ранимі, мало підготовлені до життя, вони потребують нашої любові і добре відчують її. Наша любов вселяє в них віру в те, що їх зрозуміють і при всіх умовах віднесуться справедливо. Відношення викладача до студентів викликає відповідні почуття: турботу, людяність, вдячність. Разом з тим викладач повинен бути вимогливим до студентів. Бути не вимогливим викладачем простіше і легко, адже при цьому витрачається менше часу, праці, енергії. Про такого викладача може скластись думка, що він добрий, а інші викладачі «злі». Але рано чи пізно виявляється кінцевий результат роботи такого викладача, і всі починають розуміти, він погано вчив, погано виховував. Викладач повинен поважати думку студентів про себе. Це є основою вимогливості викладача до себе. Виконання цієї норми викладачем створює сприятливі умови для взаємоповаги викладача і студента. Вимогливість викладача до себе – його відношення до своїх помилок і промахів в своїй роботі - це оцінка ним своїх якостей і гідності з точки зору суспільної цінності. Така вимогливість передбачає можливість вислухати і врахувати зауваження студентів, які зроблені на його адресу. Підопічні обмінюються думками про свого викладача, не питаючи у нього на це дозволу, тому що вони активні, мислячі істоти, і життя їх багато в чому залежить від викладача, від його діяльності. І хоча студенти не знають теорію педагогіки, вони відчують на собі практично реальну педагогіку того чи іншого викладача, вони добре розуміють чи зрозуміло пояснює їм той чи інший матеріал викладач чи ні, поважає він їх, чи ні. Вони страждають від нетактовної поведінки викладача і навпаки відчують радість і задоволення від його педагогічних знахідок і вдалих педагогічних прийомів.

Там, де педагогічна мораль, педагогічна практика відмежовуються від цих принципів, там будуть не тільки моральні, але і педагогічні втрати. Щоб цього не сталося, необхідно постійно працювати над удосконаленням відносин системи «викладач – студент».

Головною, ведучою і найбільш активною стороною цих відносин є викладач. Саме його погляди, вчинки є визначальними в сфері етичних відносин між викладачем і студентом. Важливою нормою поведінки викладача і студента є ввічливість. Вона, як проста норма моралі може бути представлена системою різних по змісту та суспільному значенню правил загального і спеціального характеру. В цих правилах закріплені найбільш доцільні в суспільному і особистому розумінні форми існування взаємних контактів між людьми, а саме, ввічлива форма звертання до людей привітання людини при зустрічі, прояв інтересу до її здоров'я і самопочуття, готовність надати допомогу тим, хто її потребує, поступитись місцем, пропустити вперед, поступитись дорогою, вибачитись за мимохідь задані незручності. Кожне з названих правил ввічливості може бути деталізовано відносно конкретної ситуації. Неетично в бесіді із співрозмовником застосовувати грубі слова і вирази, взагалі недопустимо висміювати недоліки людини. Якщо викладач добре володіє цими нормами моралі, якщо він користується

повагою студентів, то студенти мимо волі будуть намагатися наслідувати його приклад, адже найважливішим явищем у навчальному закладі, найбільш повчальним предметом для спостереження, найбільш живим прикладом для них є сам викладач.

Творчий педагог, який знаходиться на рівні вимог сучасної педагогіки, обов'язково побачить в студентському колективі не тільки об'єкт свого впливу, але і свого союзника в навчально-виховному процесі. Якщо студентський колектив є союзником, а не противником викладача, то він важливий фактор виховання. Але союзником автоматично він не стане, цього треба добиватись системою вірно встановлених стосунків. Практичне вирішення тих чи інших завдань самими студентами має великий моральний вплив, який дозволяє вирішити цілий ряд проблем виховання.

Мудрий, далекоглядний наставник на життєвій ниві невтомний, самовідданий аж до самопожертви – трудівник і безкорисливий слуга народу, лагідний, терплячий, перейнятий найгуманнішими ідеалами людства – таким у нашій уяві постає викладач.

Список використаних джерел:

1. Васянович Г. Педагогічна етика: [навч.-метод. посібник] / Г. Васянович. – Львів: Норма, 2005. – 344 с.
2. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування: [навч. посіб.] / Т.Б. Гриценко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
3. Етичний кодекс українського педагога (проект) [Електронний ресурс]. – / укладачі : Мовчан П.І., Березанська Н.І., Вдовиченко А.М., Тарасов О.М. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rnu.luguniv.edu.ua/img/ekup.pdf>
4. Наумчик В. Етика педагога: [учеб.-метод. пособ. для студ.] / В. Наумчик, Е. Савченко. – Минск : Университетское, 1999. – 216 с.
5. Самойленко А.М. Морально-етичний портрет сучасного педагога / А.М. Самойленко // Наука та практика – 2007: міжнародна Педагогіка вищої та середньої школи. – 2013. – Вип. 37 407 науково-практична конференція : [зб. наук. пр.] (11 – 15 лютого 2007 року). – Полтава : Громадська асоціація «Аграрна наука та практика», 2007. – С. 216–220.
6. Султанова Н.В. Педагогічна мораль як чинник формування етичних переконань і потреб соціального педагога / Н.В. Султанова // Таврійський вісник освіти: науково-методичний журнал. – 2011. – № 4 (36). – С. 24–30.

УДК 81'24:378-057.87

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВНИХ ТА МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Лавренчук О.В. – викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
Вінницький коледж економіки та підприємництва ТНЕУ

Вступ. Фундаментальна підготовка майбутнього молодшого спеціаліста може досягатися лише за умови широкої гуманітаризації освіти. Саме тому сучасний етап розвитку освіти характеризується прагненням виявити теоретичні основи його гуманітаризації, системно й органічно вписати формування мовної культурної компетентності у процес професійного становлення особистості майбутнього спеціаліста аграрної галузі.

Постановка проблеми. Проблема формування мовної компетентності особистості посідає важливе місце в дослідженнях Г. Богіна, Л. Варзацької, М. Вашуленка, С. Карамана, О. Кучерук, Л. Мацько, М. Пентиліук та ін. Зокрема, дослідники для української мови як навчальної дисципліни розрізняють мовні та мовленнєві (комунікативні) компетенції. Мовна компетенція передбачає засвоєння студентом основ науки про мову, знання її системи,